

מגבלות התיאוריה לתכנון סכמות
של מסדי נתונים יחסיים

2

תיאוריית תכנון סכמות
למסדי נתונים יחסיים
חלק 5
Design Theory for
Relational Databases
Part 5

1

תזכורת: סכמה בעייתית היא
סכמה שגורמת לשכפול מידע

Student Course Teacher	S	C	T	היחס
	Cohen	DB	Smith	
	Levy	OS	Jones	
	Levy	DB	Smith	

הסכמה היא SCT ומתקיימת הת"פ $C \rightarrow T$
מפרקים לשתי סכמות: SC ו-CT

4

תחילה, היתרונות של פירוק

3

דוגמה למידע חלקי שנשמר במסד

ל- OS אין עדיין מורה
ל- PLAB אין עדיין סטודנטים

S	C	C	T
Cohen	DB	PLAB	Jones
Levy	OS	DB	Smith
Levy	DB		

6

הפירוק מונע שכפול מידע וגם
מאפשר לשמור מידע חלקי

כיצד נשמר מידע חלקי?

בסכמה SC אפשר לשמור מידע על
סטודנט שלוקח קורס גם אם המורה של
הקורס טרם נקבע
בסכמה CT אפשר לשמור מידע על מורה
של קורס לפני שהחלה הרשמת התלמידים

5

הבעיות של שימוש בערכי NULL בסכמה המקורית SCT

- ניסוח שאילתות עשוי להשתנות כאשר יש ערכי NULL
- מקשה על המשתמש
- אי אפשר לשמור ערכי NULL במפתח
- S הוא חלק מהפתח של הסכמה SCT ולפיכך אי אפשר לשמור מידע חלקי על קורס ומורה לפני שהחלה הרשמת התלמידים

8

מה היה קורה אילו במסד הייתה הסכמה המקורית (במקום הפירוק)?

- ביחס עבור הסכמה המקורית SCT צריך להשתמש בערכי NULL כדי לשמור מידע חלקי

S	C	T
NULL	PLAB	Jones
Cohen	DB	Smith
Levy	OS	NULL
Levy	DB	Smith

7

האם התיאוריה מתאימה למצב שבו
היחסים במסד אינם הטלות של יחס
אחד מעל הסכמה המקורית?

10

לסיכום

- לפירוק SC ו-CT יש שני יתרונות בהשוואה לסכמה המקורית SCT
- הפירוק מונע כפילויות
- הפירוק מאפשר שמירת מידע חלקי ללא ערכי NULL
- אבל שמירת מידע חלקי גורמת לכך שהיחסים במסד אינם הטלות של יחס אחד מעל הסכמה המקורית

9

במילים אחרות: הצירוף הטבעי של כל
היחסים במסד אינו מכיל את כל המידע
שיש ביחסים אלה

S	C		C	T
Cohen	DB	⊗	PLAB	Jones
Levy	OS		DB	Smith
Levy	DB			
=				

12

דוגמה למצב שבו היחס r עבור SCT חייב
להכיל ערכי NULL, כדי שהיחסים עבור
SC ו-CT יהיו ההטלות של r

S	C	T
NULL	PLAB	Jones
Cohen	DB	Smith
Levy	OS	NULL
Levy	DB	Smith

S	C
Cohen	DB
Levy	OS
Levy	DB

C	T
PLAB	Jones
DB	Smith

11

הפתרון

למעשה, כדי לקבל ביחס אחד (עבור הסכמה המקורית) את כל המידע הקיים במסד, צריך לקחת איחוד של כל הצירופים הטבעיים ללא אובדן במקרה של של הסכמות SC ו-CT, יש שלושה צירופים טבעיים שהם ללא אובדן

SC \bowtie CT \blacktriangleright
 SC \blacktriangleright
 CT \blacktriangleright

כ"א משלושת הצירופים הוא מעל קבוצת אטריביוטים אחרת – לכן אי אפשר לבצע איחוד

14

תזכורת

תכונת הצירוף ללא אובדן נועדה להבטיח שהצירוף של כל היחסים במסד אינו כולל רשומות מיותרות (שלא היו ביחס המקורי) אבל כעת נוצר מצב שבו יש מעט מדי רשומות בצירוף של הסכמות SC ו-CT

15

היחס עבור הצירוף SC \bowtie CT נשאר ללא שינוי, כי הוא כולל את כל העמודות

S	C	T
Cohen	DB	Smith
Levy	DB	Smith

16

לפיכך, מוסיפים תחילה עמודות שיש בהן NULL עבור האטריביוטים החסרים

עבור הצירוף SC מקבלים:

S	C	T
NULL	PLAB	Jones
NULL	DB	Smith

עבור הצירוף CT מקבלים:

S	C	T
Cohen	DB	NULL
Levy	OS	NULL
Levy	DB	NULL

15

נמחק רשומות שהן למעשה חלק מרשומות אחרות

התוצאה הסופית של איחוד כל הצירופים הטבעיים ללא אובדן היא:

S	C	T
Cohen	DB	Smith
Levy	DB	Smith
Levy	OS	NULL
NULL	PLAB	Jones

18

עכשיו נבצע איחוד

אבל יש רשומות שכל המידע הכלול בהן מופיע גם ברשומות אחרות

S	C	T
Cohen	DB	Smith
Levy	DB	Smith
Cohen	DB	NULL
Levy	OS	NULL
Levy	DB	NULL
NULL	PLAB	Jones
NULL	DB	Smith

17

לסיכום

היחס עבור הסכמה המקורית הוא תוצאת האיחוד המורחב של כל הצירופים הטבעיים ללא אובדן

20

איחוד מורחב

פעולת האיחוד המורחב מורכבת מהשלבים הבאים:
▶ הוספת עמודות עם ערכי NULL עבור האטריביוטים החסרים
▶ ביצוע פעולת איחוד רגילה
▶ מחיקת רשומות שנכללות ברשומות אחרות

19

דוגמה

Employee, Department, Project, Manager

הסכמה היא $R=EDPM$ וקבוצת הת"פ היא $F = \{E \rightarrow D, E \rightarrow P, D \rightarrow M, P \rightarrow M\}$

מקבלים את הפירוק

$F_1 = \{E \rightarrow D\}$ ו- $R_1=ED$ ▶

$F_2 = \{E \rightarrow P\}$ ו- $R_2=EP$ ▶

$F_3 = \{D \rightarrow M\}$ ו- $R_3=DM$ ▶

$F_4 = \{P \rightarrow M\}$ ו- $R_4=PM$ ▶

זהו פירוק ללא אובדן, שמשמר את הת"פ ומקיים BCNF

22

צירוף מינימלי ללא אובדן הכולל קבוצת אטריביוטים נתונה

21

מהם כל הצירופים ללא אובדן בדוגמה זו?

$ED \bowtie DM \bowtie EP \bowtie PM$ *

$ED \bowtie DM \bowtie EP$ *

$ED \bowtie EP \bowtie PM$ *

$ED \bowtie DM$ *

$EP \bowtie PM$ *

ויש עוד מספר צירופים ללא אובדן שאינם מכילים את קבוצת האטריביוטים EM

24

דוגמה למסד נתונים עבור ארבעת הסכמות של הפירוק

E	D
Levy	CS

D	M
CS	Dolev

E	P
Levy	OS

P	M
OS	Barak

נניח שרוצים למצוא לכל עובד את המנהלים שלו הצירוף הטבעי של כל היחסים הנו ריק בעיקרון, צריך לחשב הטלה על EM של האיחוד המורחב של כל הצירופים הטבעיים ללא אובדן

23

איך נקבל את כל המידע על EM?

- ניקח את כל הצירופים המינימליים ללא אובדן שמכילים את האטריביוטים EM
 - נטיל כל אחד על EM
 - וניקח את האיחוד, כלומר
- $$\pi_{EM}(EP \bowtie PM) \cup \pi_{EM}(ED \bowtie DM)$$
- כך נענה על שאלתה לגבי E ו-M

26

צירוף מינימלי ללא אובדן הכולל קבוצת אטריביוטים נתונה

- למעשה מספיק לחשב רק את שני הצירופים הבאים:
 - ED \bowtie DM
 - EP \bowtie PM
- כ"א משני הצירופים האלה הנו מינימלי במובן שאי אפשר להשמיט אף אחד מהיחסים שמשותפים בצירוף ועדיין לקבל צירוף ללא אובדן שמכיל את האטריביוטים המבוקשים (קרי, EM)

25

נחזור לדוגמה הקודמת

Employee, Department, Project, Manager

- הסכמה היא R=EDPM וקבוצת הת"פ היא
- $$F = \{E \rightarrow D, E \rightarrow P, D \rightarrow M, P \rightarrow M\}$$
- מקבלים את הפירוק
 - $F_1 = \{E \rightarrow D\}$ ו- $R_1 = ED$
 - $F_2 = \{E \rightarrow P\}$ ו- $R_2 = EP$
 - $F_3 = \{D \rightarrow M\}$ ו- $R_3 = DM$
 - $F_4 = \{P \rightarrow M\}$ ו- $R_4 = PM$
 - זהו פירוק ללא אובדן, שמשמר את הת"פ ומקיים BCNF
 - הת"פ $E \rightarrow M$ נגזרת מ-F

28

שימור התלויות הפונקציונליות

27

צריך לוודא שהת"פ $E \rightarrow M$ מתקיימת כפי שעונים על שאלתות מעל EM

- ניקח את כל הצירופים המינימליים ללא אובדן שכוללים את האטריביוטים EM
 - נטיל כל אחד על EM
 - וניקח את האיחוד, כלומר
- $$\pi_{EM}(EP \bowtie PM) \cup \pi_{EM}(ED \bowtie DM)$$
- בתוצאה הנ"ל בודקים אם אין הפרה של הת"פ
 - כזכור, כך גם עונים על שאלתות לגבי E ו-M

30

האם הת"פ $E \rightarrow M$ מתקיימת במסד המורכב מהיחסים הבאים?

E	D
Levy	CS

D	M
CS	Dolev

E	P
Levy	OS

P	M
OS	Barak

- כל יחס מקיים את הת"פ שלו
- הפירוק משמר את הת"פ ומשמעות הדבר שהצירוף הטבעי של כל היחסים מקיים את כל הת"פ
- הצירוף הטבעי של כל היחסים ריק – חלקי המידע הסותרים את הת"פ נעלמים כשלוקחים את הצירוף

29

מגבלות השימוש בת"פ

- לכל הגזירות של אותה ת"פ חייבת להיות אותה משמעות
- אי אפשר לקבוע שהת"פ $E\# \rightarrow E\#$ מתקיימת במובן שמספר עובד קובע את מספר העובד של המנהל שלו, כי כבר קיימת הת"פ הטריבויאלית $E\# \rightarrow E\#$ (קרי, מספר עובד קובע את עצמו)

32

אבל יתכן שהת"פ בכלל אינן מבטאות את המציאות בצורה נכונה...

31

מסקנה

- $R=EDPM$ -1
- $F = \{E \rightarrow D, E \rightarrow P, D \rightarrow M, P \rightarrow M\}$
- לכן, אם אלה אומנם הת"פ הנכונות, אז חייב להתקיים שאותו אדם הוא גם מנהל המחלקה וגם מנהל הפרויקט של העובד
- אם אין הדבר כך, אז חייבים לבצע שינוי שם של האטריביוט M

34

נחזור שוב לדוגמה הקודמת

- Employee, Department, Project, Manager
- $R=EDPM$ -1
- $F = \{E \rightarrow D, E \rightarrow P, D \rightarrow M, P \rightarrow M\}$
- אפשר לגזור את $E \rightarrow M$ מהת"פ $D \rightarrow M$ ו- $E \rightarrow D$
- המשמעות היא "מנהל המחלקה של העובד"
- אפשר לגזור את $E \rightarrow M$ מהת"פ $P \rightarrow M$ ו- $E \rightarrow P$
- המשמעות היא "מנהל הפרויקט של העובד"

33

אבל מה עם ה-ISA?

- עדיין יש צורך באטריביוט M כדי לייצג את קבוצת כל המנהלים
- שוב יש שתי גזירות שונות של $E \rightarrow M$ והבעיה לא נפתרה
- $M_D \text{ isa } M$
- $M_P \text{ isa } M$
- $R=EDPM_D M_P M$ -1
- $F = \{E \rightarrow D, E \rightarrow P, D \rightarrow M_D, P \rightarrow M_P, M_D \rightarrow M, M_P \rightarrow M\}$

36

שינוי שם

- נחליף את M בשני אטריביוטים חדשים
- מנהל מחלקה M_D
- מנהל פרויקט M_P
- $R=EDPM_D M_P$ -1
- $F = \{E \rightarrow D, E \rightarrow P, D \rightarrow M_D, P \rightarrow M_P\}$

35

הדוגמה ביתר פירוט

- $R=EDPM_D M_p MS$
- ▶ S מצוין מזכיר של המנהל
- הת"פ הנן
- $F = \{E \rightarrow D, E \rightarrow P, D \rightarrow M_D, P \rightarrow M_p, M \rightarrow S\}$
- F איננה כוללת את הת"פ הנובעות מקשרי ה-ISA
- ▶ $M_D \text{ isa } M$
- ▶ $M_p \text{ isa } M$
- ▶ $M \text{ isa } E$
- ▶ $S \text{ isa } E$

38

פתרון אפשרי

- נתעלם מהת"פ הנובעות מקשרי ISA, כלומר מהת"פ $M_D \rightarrow M$ ו- $M_p \rightarrow M$
- ניתן להתעלם מהת"פ האלה, כי אין צורך ביחס מיוחד המקשר בין M ל- M_D או בין M ל- M_p
- אין צורך ביחס מיוחד, כי ל- M, M_D ו- M_p ערכים מאותו התחום (למשל, מספר עובד)

37

מיזוג סכמות

40

נפעיל את האלגוריתם למציאת פירוק ב- 3NF

- מקבלים את הפירוק
- ▶ $F_1 = \{E \rightarrow D\}$ ו- $R_1=ED$
- ▶ $F_2 = \{E \rightarrow P\}$ ו- $R_2=EP$
- ▶ $F_3 = \{D \rightarrow M_D\}$ ו- $R_3=DM_D$
- ▶ $F_4 = \{P \rightarrow M_p\}$ ו- $R_4=PM_p$
- ▶ $F_5 = \{M \rightarrow S\}$ ו- $R_5=MS$
- אין צורך ביחסים עבור קשרי ה-ISA, כי הערכים בעמודות E, M_D, M_p, M, S באים כולם מהתחום של מספרי עובדים – לכן קשרי ה-ISA הם קשרי הזהות

39

עדיף לשלב את שתי הסכמות לסכמה אחת

- נניח ששומרים את שתי סכמות
- ▶ סכמה $R_1=ABC$ עם $G_1 = \{AB \rightarrow C\}$
- ▶ סכמה $R_2=AC$ עם $G_2 = \{C \rightarrow A\}$
- עדיין צריך לוודא שהתלות $C \rightarrow A$ מתקיימת ב- R_1
- לפיכך, עדיף לחזור לסכמה המקורית
- $R=ABC$ ו- $F = \{AB \rightarrow C, C \rightarrow A\}$
- במקרה הכללי, אם סכמה אחת מכילה את כל האטריביוטים של סכמה שניה, אז עדיף למזג את שתי הסכמות לסכמה אחת, שיש לה את הת"פ של שתי הסכמות

42

נחזור לדוגמה קודמת של יצירת פירוק ב- 3NF

- נתונה הסכמה $R=ABC$ עם
- $F = \{AB \rightarrow C, C \rightarrow A\}$
- ניצור את הסכמות:
- ▶ סכמה $R_1=ABC$ עם $G_1 = \{AB \rightarrow C\}$
- ▶ סכמה $R_2=AC$ עם $G_2 = \{C \rightarrow A\}$
- למעשה ב- R_1 מתקיימת גם הת"פ $C \rightarrow A$ אבל היא לא ניתנת באופן מפורש ע"י האלגוריתם, ואין צורך לדעת זאת כדי להראות שימור הת"פ

41

תלויות רב-ערכיות ותלויות צירוף

Multivalued Dependencies
and Join Dependencies

44

אבל צריך לזכור שמאבדים את היכולת לשמור מידע חלקי

אם ממצגים את שתי הסכמות, אז באופן מעשי מאבדים את היכולת לשמור מידע חלקי עבור AC, כי B הוא אטריביוט ששייך למפתח של הסכמה ABC (ובמערכות מסדי נתונים קיימות, כגון אורקל, אי אפשר לשמור ערכי NULL באטריביוטים של מפתח)

43

האם ייתכן שהסכמה ניתנת לפירוק גם אם אין אף ת"פ?

בין קורסים לסטודנטים קיים יחס של רבים לרבים
בין קורסים למורים תיתכנה מספר אפשרויות לקורס יש תמיד יש מורה יחיד, כלומר מתקיימת הת"פ $C \rightarrow T$ ויש פירוק ללא אובדן לקורס יש מספר מורים – נדון במקרה הזה בשקפים הבאים

46

דוגמה לסכמה שניתנת לפירוק שמקיים את תכונת הצירוף ללא אובדן

היחס

Student	S	C	T
Course	Cohen	DB	Smith
Teacher	Levy	OS	Jones
	Levy	DB	Smith

הסכמה היא SCT ומתקיימת הת"פ $C \rightarrow T$
ניתן לפרק ל- SC ול- CT

45

כל תלמיד בקורס לומד אצל כל מורה של הקורס, לכן היחס מעל SCT שמייצג נכון את הנתונים הוא בדיוק הצירוף של SC ו- CT

S	C
Cohen	DB
Levy	DB

 \bowtie

C	T
DB	Jones
DB	Smith

 $=$

S	C	T
Cohen	DB	Smith
Cohen	DB	Jones
Levy	DB	Jones
Levy	DB	Smith

48

אפשרות א': כל תלמיד לומד אצל כל המורים

מספר מורים (אחד או יותר) מתחלקים ביניהם בהעברת הקורס
אם זה תמיד המצב, אז מהו בעצם ייצוג נכון של הנתונים ביחס עבור הסכמה SCT?
קל יותר לראות מה הייצוג הנכון ב- SC ו- CT

S	C
Cohen	DB
Levy	DB

C	T
DB	Jones
DB	Smith

47

אפשרות ב': אין חוקיות המקשרת בין סטודנט לבין קבוצת המורים שמלמדת אותו

- האם יתכן שהפירוק של SCT ל- SC, CT ו- ST הנו ללא אובדן?
 נתונות העובדות הבאות
- ▶ משה מלמד את לוי (אפשרי שיש ללוי מורים נוספים)
- ▶ לוי לומד ב- OS (וכמובן שהוא לומד גם בקורסים אחרים)
- ▶ משה הוא אחד המורים של OS
- משלושת העובדות האלה לא בהכרח נובע ש- משה הוא מורה של לוי ב- OS
- לכן, אין אפשרות לפרק את SCT

50

במקרה שתיארנו מתקיימת התלות הרב-ערכית $C \rightarrow T$

- התלות הרב-ערכית $C \rightarrow T$ פירושה שלכל קורס יש קבוצת מורים שאינה תלויה באטריביוטים האחרים, קרי בסטודנטים
- באופן שקול, התלות הרב-ערכית מתקיימת בכל יחס שמקיים $\pi_{SC}(r) \bowtie \pi_{CT}(r) = r$
- לכן, אם היחסים האפשריים הם רק אלה שמקיימים את התלות הרב ערכית $C \rightarrow T$, אז הפירוק של SCT ל- SC ול- CT הנו ללא אובדן

49

סביר יותר ש- G היא ישות חלשה (המפתח שלה מורכב ממספר קבוצה וממספר קורס)

- במקרה זה $R=SGCT$ והתלויות הן $F = \{SC \rightarrow G, CG \rightarrow T\}$
- פירוק ל- 3NF נותן
- $R_1=SCG$ ו- $F_1 = \{SC \rightarrow G\}$
- $R_2=CGT$ ו- $F_2 = \{CG \rightarrow T\}$

52

אפשרות ג': יש חוקיות המקשרת בין מורה לסטודנט, אבל היא מצריכה הוספת אטריביוט

- הקורס מחולק לקבוצות, כאשר כל סטודנט שייך לקבוצה אחת ולכל קבוצה מורה יחיד
- צריך להוסיף אטריביוט G שמציין קבוצה
- לכן $R=SGCT$ ו- $F = \{G \rightarrow C, G \rightarrow T\}$

51

באלגוריתם לפירוק ל- 3NF

- כזכור, בשלב האחרון של האלגוריתם, אם הפירוק שנוצר מהכיסוי אינו חסר אובדן, אז מוסיפים סכמה R שהיא מפתח של הסמכה המקורית
- בסכמה R אין ת"פ, אבל ייתכן שניתן לפרק אותה למספר סכמות קטנות יותר, בגלל תלות רב-ערכית או תלות צירוף

54

תלויות צירוף

- אפשר להכליל את המושג של תלות רב-ערכית באופן הבא
- אם אפשר לפרק ללא אובדן את R למספר סכמות R_1, R_2, \dots, R_n ($n \geq 1$), אז אומרים שמתקיימת תלות הצירוף $[R_1, R_2, \dots, R_n]$
- מתי הדבר שימושי?

53

לדוגמה

- נניח ש-S, C, ו-T הם חלק מהאטריביוטים, שכל אחד מייצג ישות אחרת ואין ביניהם ת"פ
- יש אטריביוטים נוספים שמתארים את התכונות של ישויות אלה, לדוגמה $S \rightarrow \text{Name}$
- לכן, בפירוק ל-3NF תהיינה שלוש סכמות, עבור שלושת הישויות, ובנוסף הסכמה SCT, שהיא מפתח
- ניתן לפרק את SCT לפי תלות רב-ערכית ל-SC ו-CT

55